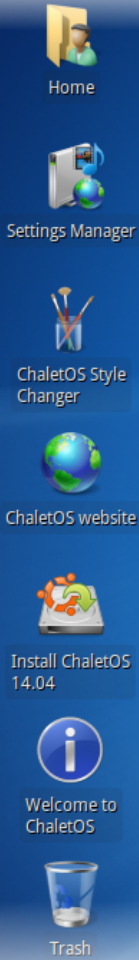

Maj 2015. Broj 36

LIBRE!

Časopis o slobodnom softveru

05:39
HD 662MiB / 744MiB

JOŠ IZDVAJAMO

**Peti Open Vejj
Taskvorior**

Creative Commons Autorstvo-Nekomercijalno-Deliti pod istim uslovima

Uticaj politike na izbor softvera

Poslednjih nekoliko meseci stalno se priča o digitalizaciji. Iako se to ovog puta odnosi na signal za televizore, mogli bismo reći da su naši podaci sve više **digitalni** a sve manje štampani mastilom na kakvoj hartiji. Ako priču proširimo sa kategorijalnih podataka poput imena i datuma rođenja na multimedijalne podatke koje ostavljamo iza sebe, uvidećemo da je život itekako postao digitalan i pre aktuelne digitalizacije. Ako je tako, treba li se zapitati kakav softver beleži naše podatke? Treba li verovati na reč kompanijama gigantima da njihov softver ne zloupotrebljava naše podatke tako što ih dostavlja trećoj strani na analizu? Nažalost, ako softver nije otvoren, ostaje nam samo da im verujemo.

Nedavno je aktuelni srpski premijer tokom zvaničnog boravka u Americi posetio kompaniju Majkrosoft. Nakon posete je na Tviteru objavio: „Pozvao sam predstavnike Majkrosofta da povećaju svoje prisustvo u Srbiji“. Prošle godine je prethodni premijer prilikom takve posete zaključio ugovor o licenciranju i servisiranju računarskog softvera koji će se koristiti u državnoj administraciji. Iz budžeta je tako izdvojeno dvadeset sedam miliona dolara. Mi smo kroz seriju članaka „Ugovor Republike Srbije sa Majkrosoftom“ obrazložili zašto smatramo da je taj ugovor izuzetno nepovoljan ne samo za privredu Srbije, nego i za razvoj slobodnog softvera u zemlji. Da li je Srbija kao tačka na mapi sveta pod pritiskom morala da zaključi takav ugovor, ili je reč o delu jakog lobija, ostaje samo da se nagađa.

U avgustu prošle godine zajednice korisnika Linuksa uzdrmane su veću

da se razmatra vraćanje Vindouza na računare gradske uprave Minhena. Linuks, tačnije „Limuks“ (*LiMux*) se zadržao u Minhenu i vreme je pokazalo da je po sredi bila udarnička senzacionalistička vest. U decembru prošle godine privremeno su blokirani serveri za elektronsku poštu u gradu Minhenu. Da li je to bio očajnički potez gigantskog lobija da „udari“ na neukaljanu sigurnost servera koji koriste Linuks? Prošle godine je Mišel van der Bel, predsedavajući iz Majkrosofta za Veliku Britaniju i region, uputio otvoreno pismo zvaničnicima Parlamenta u kojem navodi da bi prelazak na ODF bio skup proces i da je u interesu većine zarad maksimalne interoperabilnosti da se usvoje oba formata - kako lks-em-el (*XML*), tako i ODF. Da li se tim pismom iskazuje vapaj za opstanak tog **zatvorenog** formata u Velikoj Britaniji? Vlada Velike Britanije je konačno u julu prošle godine usvojila ODF. U rukama ljudi na položaju zatvoren softver može biti moćno oružje koje narušava temelje demokratije. Zato se u poslednje vreme vodi stalna rasprava u SAD-u o tome smeju li se za izbore koristiti zatvoreni sistemi poput Vindouza i OS-lksa i da li se time narušavaju transparentnost i validnost čitavog procesa.

Da ne bismo zavisili od vlasničkog softvera i bili prinuđeni da „verujemo u sigurnost“, nastavićemo da širimo svest o značaju filozofije slobodnog i otvorenog softvera. U ovom broju nastavljamo da pišemo o šifrovanom četu i predstavljamo vam domaću distribuciju „Šale OS“.

Oduvek smo otvoreni za sva vaša pitanja i sugestije. Možete nam ih poslati na već dobro poznatu adresu elektronske pošte: [libre \[et\] lugons \[dot\] org](mailto:libre@lugons.org).

Do čitanja,

LiBRE! tim.

Sadržaj

Vesti

str. 6

Puls slobode

Peti Open Vej

str. 9

Predstavljamo

Anki

Taskvrior

str. 14

str. 17

Kako da...?

Vagrant (3. deo)

str. 22

Oslobađanje

Šale OS - karika koja nedostaje

str. 25

Slobodni profesionalac

Ansibl (2. deo)

str. 34

Internet mreže i komunikacije

Šifrovani čet (3. deo) - Kriptoket

str. 38

Moć slobodnog
softvera

LIBRE! prijatelji

REGIONALNI
LINUX PORTAL

linuxzasve.com

LOVČENAC
LINUX USER GROUP

Grupa korisnika GNU/Linux operativnih sistema u Lovčencu

info i tutorijali na srpskom
lubunturs.wordpress.com

Broj: 36

Periodika izlaženja: mesečnik

Izvršni urednik: Stefan Nožinić

Glavni lektor:

Admir Halilkanović

Lektura:

Jelena Muncán

Saška Spišjak

Milena Beran

Milana Vojnović

Aleksandar Božinović

Aleksandra Ristović

Grafička obrada:

Dejan Maglov

Ivan Radeljić

Dizajn: White Circle Creative Team

Autori u ovom broju:

Nino Vranešić

Kriptopank

Stefan Nožinić

Dejan Maglov

Nikola Hardi

Ostali saradnici u ovom broju:

Marko Novaković

Mihajlo Bogdanović

Počasni članovi redakcije:

Željko Popivoda

Željko Šarić

Vladimir Popadić

Aleksandar Stanisavljević

Kontakt:

IRC: #floss-magazin na irc.freenode.net

E-pošta: libre@lugons.org

Vesti

23. april 2015.

Objavljen Ubuntu 15.04

Objavljeno je novo izdanje ove distribucije Linuksa kodnog imena Vivid Vervet..

Koristan link: <http://j.mp/1MNYLer>

29. april 2015.

Headline

Majrosoft objavio Vižual Studio Kod za Linuks Majrosoft je objavio svoje razvojno okruženje ne samo za Vindouz i OS-lks, već i za Linuks.

Koristan link: <http://j.mp/1dAoJpyx>

30. april 2015.

Debijanovo novo izdanje

Objavljeno je novo izdanje pod imenom Debijan 8 Džesi (*Jessie*).

Koristan link: <http://t.co/U0mjP4Vxyo>

1. maj 2015.

Linuks fondacija u pomoć Nepal

Sandip Arijal (*Sandeep Aryal*), Linuks-administrator koji radi za vladu Nepala, uputio je elektronsko pismo Linuks fondaciji zahtevajući pomoć za Nepal. Linuks fondacija se organizovala i omogućila je donaciju.

Koristan link: <http://j.mp/1L4F43Z>

5. maj 2015.

Stim beleži pad

Stim na Linuksu beleži pad – ispod 1% upotrebe.

Koristan link: <http://t.co/YQ1VY14GbQ>

8. maj 2015.

Ubuntu prelazi na Pajton 3

Ubuntu će od verzije 16.04 koristiti Pajton 3 kao podrazumevanu verziju.

Koristan link: <http://t.co/TzB1sx2i8y>

13. maj 2015.

AMD formira tim za rešavanje problema sa upravljačkim programima

AMD formira tim za rešavanje problema sa upravljačkim programima među kojima su i programi za Linuks.

Koristan link: <http://t.co/h0J6injmd7>

16. maj 2015.

MAME prelazi na potpuno slobodnu licencu

Iako je ovaj emulator do sada bio besplatan, njegova licenca nije bila slobodna. Autor projekta je objavio da će ovaj emulator preći na potpuno slobodnu licencu.

Koristan link: <http://t.co/vo48mHhBKR>

Vesti

16. maj 2015.

Arduino se od sada proizvodi i u SAD-u

Arduino će se proizvoditi i u SAD-u kao posledica partnerstva ove kompanije sa Adafruitom (*AdaFruit*).

Koristan link: <http://t.co/rZ9XCOZ6vl>

18. maj 2015.

Panasonic isporučuje svoje prve televizore sa Fajerfoks operativnim sistemom u Evropu

Panasonic je isporučio svoje prve modele televizora koji pokreću Fajerfoks operativni sistem. Televizori su dostupni u Evropi, a uskoro ih očekujemo i u drugim delovima sveta.

Koristan link: <http://t.co/t3Xt1ket6V>

Firefox OS

19. maj 2015.

Open-strit-map u Nepal

Zajednica ovog projekta se angažovala kako bi se na slobodnoj mapi obeležile oštećene zgrade i drugi objekti. Oštećenja su posledica zemljotresa koji je pogodio Nepal.

Koristan link: <http://t.co/utWbwLoWfi>

Peti Open Vej - Novo Mesto, 2015.

OpenWay

Autor: Nino Vranešić

Novo Mesto je u petak, 24. aprila 2015, ponovo bilo domaćin konferencije „Open Vej” (*Open Way*). Tradicija organizovanja događaja otvorenog koda u Novom Mestu je sačuvana i ove godine se slavi pomalo jubilarna peta godišnjica.

Puls slobode

Cela priča je počela na Fakultetu informacionih nauka u Novom Mestu. Bivši student postdiplomskih studija informatike u savremenom društvu, Nino Vranešič, osnivač i idejni vođa, još 2011. godine je prvi put organizovao manifestaciju pod nazivom „Dan otvorenog koda“. Tokom godina tim i ideja su se proširili, da bi na kraju „procvetali“ kroz formiranje Startapa Novog Mesta, koji postaje centar tehnoloških i preduzetničkih trendova među mladima u jugoistočnom delu Slovenije. Kao rezultat te ideje i ove godine je uspešno završena konferencija „Open Vej“ u koorganizaciji Fakulteta za informacione studije, Startapa Novog Mesta i Mozila Slovenije.

Događaj je ove godine održan u prostorijama Biznis inkubatora Podbreznik. U prepodnevnom delu bile su organizovane tri veoma posećene radionice. Učesnici su mogli da uče programiranje mikrokontrolera Arduino, naučili su kako da naprave sajt Drupalom i mogli su da nadgrade svoje znanje programiranja u SmartNindžara dionici uz pomoć alata Butstrep.

B

Popodnevni deo konferencije je ugostio govornike koji su pripremili zanimljiva predavanja za publiku.

Govor o slobodnom i jucer-frendli softverskom paketu KDE pripremio je i održao Jure Repinc.

5. Open Vej

Kako je open-sors ušao u RTV Slovenija rekao nam je Tit Petrič.

Boštjan Jerko svojom duhovitošću privukao je interesovanje učesnika za elektrotehniku predavanjem o Arduinou.

„Da, možete koristiti matematiku za stvaranje muzike“, otkrila nam je Dr Lorena Mihelač, koja je predstavila programski jezik Pjur Data (PD).

Iztok Smolič objasnio nam je zašto je otvoreni kod važan za svakog pojedinca i kako lako možemo uz pomoć otvorenog koda razviti dobar posao.

Iz Albanije ugostili su mladog ambicioznog dizajnera imena Elio Koši. On je predstavio ključne korake u međusobnoj saradnji pri stvaranju dizajna u zajednici otvorenog koda.

„Open Vej“ nije samo još jedna konferencija iz oblasti informacionih tehnologija koja predstavlja i promoviše

Puls slobode

otvoreni kod. Matjaž Horvat, inženjer u Mozili, o konferenciji je rekao: „Otvoreni put (*Open Way*) nije tipična open-sors konferencija, niti obični tehnološki događaj. To je stecište tehnoloških rešenja i izazova zajednice otvorenog koda koje širi svest da je ideja otvorenog koda širi pojam od tehnologije.” Tako je ove godine konferencija, pored toga što je pokrivala područja računara i informatike, predstavila i open-sors pristupe u drugim oblastima. Open-sors pristupi se mogu primeniti u svim društvenim sferama, od nauke do kulture.

Poslednji set je bio posvećen apliciranju open-sors principa u medijima. Anže Voh Boštic i Domen Savič su predstavili način da se poboljšaju mediji i kako da oni postanu otvoreniji. Boštic je u svom izlaganju objasnio kako oni rade na portalu „Pod črto” - da iz mora podataka naprave priču koja je objektivna. Portal „Pod črto” sve baze podataka slobodno objavljuje. Domen Savič, koji se zalaže za bolje medije, nastoji da dostigne svoj cilj svojom kampanjom „Dajmo medije u medije”. On kaže da mediji treba da slobodno pružaju informacije građanima, pri čemu je ključ aktivizam i učešće građana, kao što je to slučaj u open-sors zajednicama.

Konferencija je završena piknikom na otvorenom u otvorenom uredu Podbreznik.

5. Open Vej

Događaj je ove godine privukao posetioce iz svih krajeva Slovenije. Besplatan ulaz sa ograničenim brojem karata, po svemu sudeći, privlači i sponzore. Interakcija učesnika tokom događaja i na završnom pikniku takođe privlači razne kompanije i

poslodavce. Firma Domenca je u toku konferencije objavila konkurs za zapošljavanje.

Možemo reći da „Open Vej“ obezbeđuje mesto susreta za pojedince i preduzeća. On predstavlja plodno tlo za izgradnju i negovanje ličnih i poslovnih veza. „Open Vej“ tako sledi svoju misiju povezivanja i širenja svesti da je open-sors ideja vredna širenja.

OpenWay

Predstavljamo

Anki

Autor: Stefan Nožinić

Često nam je potrebno da upamtimo neke stvari kao što su reči stranog jezika ili neke bitne činjenice. Isto tako, treba napomenuti da te upamćene stvari ne ostaju dugo u našoj memoriji, pa ih moramo osvežavati i obnavljati. Ovo je posebno bitno kod učenja stranog jezika ili, recimo, kod pamćenja bitnih godina u istoriji. Danas, kada nam tehnologija može pomoći u mnogim delovima naših života, treba je iskoristiti i ovde kako bi optimizovali ugođaj i efikasnost ovakvog vida učenja.

U ovom članku vam predstavljamo softver otvorenog koda namenjen onima koji treba da zapamte neke činjenice i stvari, i koji to treba da obnavljaju posle nekog vremena.

Šta je Anki?

Anki je program otvorenog koda koji omogućava da zabeležite ono što treba da zapamtite na male kartice koje imaju dve strane. Prednja strana kartice je ona sa pitanjem, dok je zadnja strana ona sa odgovorom. Pomoću ovog modela omogućeno je učenje, kao i kasnije ispitivanje i obnavljanje naučenog.

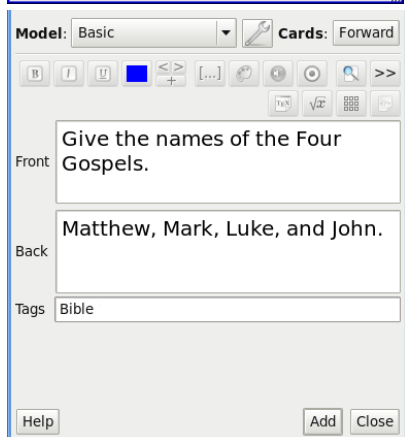
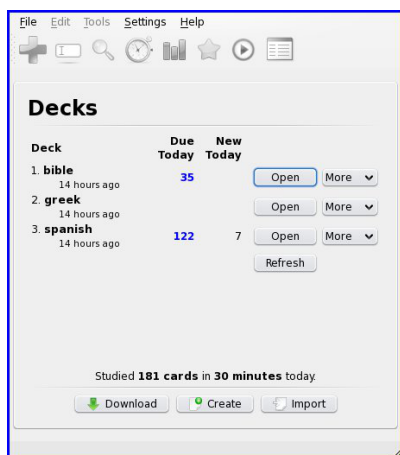
Ne samo da vam omogućava da pravite svoje kartice, nego vodi i evidenciju o tome koje ste kartice zaboravili da obnovite, koliko ste ih naučili i tera vas da ih redovno obnavljate.

Instalacija

Anki je moguće instalirati kroz riznice vaše distribucije Linuksa ili preuzeti ga direktno sa zvaničnog sajta. U drugom slučaju, proces instalacije zavisi od operativnog sistema koji koristite. Ovdje je potrebno naglasiti da je Anki dostupan za Vindouz, Linuks i OS-lks (OSX) za upotrebu na desktop računaru, kao i za Aj-OS (iOS) i Android za upotrebu na mobilnim uređajima.

Upotreba

Prilikom pokretanja Ankija, pojavljuje vam se glavni izbornik špilova. Ovo znači da možete imati više različitih špilova karata za različite stvari. Podrazumevano postoji samo jedan špil - *default*. Za svaki špil možete dodati karticu. Kada dodajete karticu, imate da izaberete tip kartice (osnovni tip ili tip koji vam omogućava pravljenje dve kartice sa obrnutim stranama). Kod osnovnog tipa kartice se pravi samo jedna kartica gde je prednja strana ono što napišete na prednjoj strani a zadnja strana ono što napišete u odeljku za tu stranu. Prilikom pravljenja tipa kartice koji omogućava *reversed* metod, prave se dve kartice na osnovu podataka o jednoj. Prva kartica na prednjoj strani ima ono što ste napisali u odeljku za prednju stranu, a na zadnjoj strani ono što ste napisali u odeljku za zadnju stranu. Pored ove kartice, kod ovog tipa se pravi i dodatna kartica koja ima obrnuti redosled strana. Odnosno, ono što ste napisali na prednjoj strani postaje zadnja strana i obrnuto. Ovo je dosta korisno ako učite strani jezik, pa tako možete proveriti da li znate kako se reč sa stranog jezika prevodi na naš jezik, ali i obrnuto, kako se

Predstavljamo

naša reč prevodi na strani jezik. Ovo je moguće postići upotrebom ovog kombinovanog tipa jer time ne morate da pravite dve kartice već je dovoljno napraviti jednu, a Anki će za vas napraviti drugu sa obrnutim stranama.

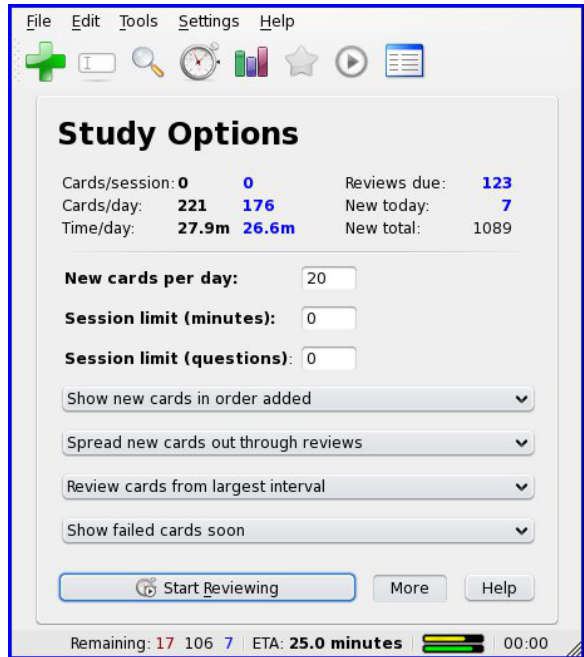
Sinhronizacija sa ostalim uređajima

Anki vam omogućava da se sinhronizujete sa ostalim uređajima. Ovo čak ne znači da treba da imate instaliranu Anki aplikaciju na vašem uređaju, već je dovoljno da imate instaliran veb-pretraživač na svom

uređaju. Sinhronizacija se vrši tako što napravite nalog na *AnkiWeb*-u i potom prebacite vaše lokalne kartice na server. Sada možete tim podacima pristupiti sa bilo kog uređaja koji poseduje veb pretraživač. Naravno, ako za tu platformu postoji nativna Anki aplikacija, preporučujemo da nju koristite umesto suvog veb-pretraživača, jer će vam ponuditi bolji ugođaj pri korišćenju.

Zaključak

Slobodan softver je još jednom dokazao da može biti od velike pomoći u obrazovanju i da može biti veoma upotrebljiv. Nadamo se da će u budućnosti škole početi da koriste Anki kako bi se učenicima olakšao proces učenja. U svakom slučaju, preporučujemo vam da sami isprobate mogućnosti ovog softvera jer ovaj tekst nije dovoljan da se sve mogućnosti opišu i pomenu.

Taskvrior

Autor: Nikola Hardi

U petom broju našeg časopisa objavljen je članak pod nazivom „Slobodan softver u nauci” i tada je spomenut zgodan programčić pod nazivom Taskvrior (eng. *taskwarrior*) ili jednostavno - Task. Da se podsetimo, reč je o konzolnom programčiću za rad sa spiskovima zadataka, ili, kako se ti spiskovi često zovu, „tudu” (eng. *to do* - treba uraditi) listama . Od tada je proteklo gotovo tri godine, a Task je postao još bolji. U ovom članku će Task biti detaljnije predstavljen uz osvrt na nekoliko novosti koje su se dogodile od tada. Ovo je lep primer projekta za koji se može reći da je uspeo - njegova zajednica je porasla, kvalitet i mogućnosti su se poboljšali, a nastali su i novi projekti koji podržavaju originalni Task.

Kako je nastao Task?

Task nije ni prva ni poslednja aplikacija za upravljanje „tudu” listama iz konzole, postoje i **todo.txt**, **todo.py**, **todo.sh** i ostale. Task je nastao iz potrebe autora da unapredi slične aplikacije. Projekat je započet još 2006. godine, verziju 1.0 je dostigao 2008. godine, a verziju 2.0 2012. godine. Trenutna verzija je 2.4.4, što pokazuje aktivnost i dobro zdravlje projekta i zajednice. Mnogi korisnici GNU/Linuksa i sličnih operativnih sistema mnogo vremena provode radeći u terminalu, pa su konzolna rešenja uvek zanimljiva. Osim toga, ovakve aplikacije su po pravilu manje zahtevne kada su u pitanju resursi; jednostavnije su za udaljeni pristup i rad s njima je često brži i prijatniji zbog upotrebe preko tastature. Postoje mnoge tehnike za upravljanje ličnim zadacima, kao što su: *GTD* (eng. *Getting*

Predstavljamo

Things Done), Pomodoro (eng. *Pomodoro*) i druge. Task nije vezan ni za jednu od ovih tehnika i na korisniku je da izabere disciplinu za dodavanje i rešavanje zadataka. Naš predlog je knjiga Dejvida Alena pod nazivom „Ključ uspeha” (eng. *David Alen, Getting Things Done*).

Jedan primer upotrebe

Tipičan tok upotrebe je dodavanje zadatka, pregled spiska (svih zadataka ili po zadatom kriterijumu) i završavanje zadatka. Pored toga, korisnik često ima potrebu da pregleda statistiku, ili da izmeni neki zadatak. Biće predstavljen kratak primer upotrebe.

```
$ task 1 annotate Try the blue one first
Annotated 1 with 'Try the blue one first'.
$
$ task list
```

ID	Project	Pri	Started	Due	Recur	Age	Tags	Description
3	gtd			8/26/2010	weekly	1wk		Review task list
2	software	High				2wk	www	Visit http://taskwarrior.org
1	software		8/17/2010			6d		Try out the color themes
								8/22/2010 Try the blue one first
4	software					1wk		Try out latest FireFox beta

```
4 tasks

$ task list due.before:eow
```

ID	Project	Pri	Started	Due	Recur	Age	Tags	Description
3	gtd			8/26/2010	weekly	1wk		Review task list

```
1 task

$ task 2 done
Completed 2 'Visit http://taskwarrior.org'.
Project 'software' is 33% complete (2 of 3 tasks remaining).
```

Dodavanje zadatka

Nakon instaliranja, Task je dostupan komandom u terminalu **task**. Izbor opcije izvršava se dodavanjem naziva opcije nakon osnovne komande, pa je novi zadatak moguće dodati prilično intuitivnom komandom **task add Otići u prodavnicu**. Pored naziva zadatka, moguće je dodati zadatak koji pripada nekom projektu i ima

neku oznaku. Oznake se pišu sa prefiksom plus, a cela komanda može da izgleda ovako

```
task add project:škola +domaći +programiranje Napisati primer
generičke klase.
```

Redosled atributa u komandi nije važan, pa oznake ili atribut za projekat mogu da se nađu i na kraju komande. Postoji niz drugih atributa, pored imena projekta. Recimo, krajnji rok za izvršenje zadatka, zakazivanje ponavljanja zadatka, prioritet, i drugi. Lepa mogućnost je što naziv atributa ne mora da bude kompletan, već atributi mogu da budu napisani samo delom, recimo **pri** umesto **priority** ili **proj** umesto **project**.

Pregled spiska zadataka

Kada je Task pokrenut bez drugih komandi, prikazaće spisak zadataka u jednom kompaktnom obliku. Ukoliko ste već dodali neke zadatke, možete ih jednostavno prikazati pokretanjem komande **task**. Komanda u ovom obliku će prikazati spisak zadataka koji je prilagođen dimenzijama terminala tako što neće prikazati sve dodane zadatke i neće prikazati sve kolone (prioritet, projekat, oznake, ponavljanje, i drugo). U ovom podrazumevanom formatu spiska, zadaci će biti poređani po zadatim prioritetima, ali o tome će biti malo više reči kasnije.

Drugi format za prikaz spiska zadataka je **long**, odnosno dugačak spisak. Izvršavanje ove naredbe će prikazati spisak svih zadataka, sortiranih po projektima uz nešto više detalja.

Izmena zadataka

Sve Taskove komande se zapravo sastoje iz tri dela, a to su filter, komanda i parametri. Filtriranje se može izvršiti po identifikacionim brojevima zadataka, projektima, prioritetima ili po bilo kojem drugom podatku iz opisa zadatka. Komande su uobičajene, **list** za ispis, **modify** za izmenu, **delete** za uklanjanje i **done** za završavanje. Nakon toga po potrebi slede parametri koji nisu obavezni za sve komande. Sledi nekoliko primera.

```
task 1,2 modify priority:H
task project:libre done
```

Predstavljamo

```
task proj:libre taskwarrior done
task 13 done
task proj:libr pri:H long
```

Kao što možete primetiti, Task dozvoljava nepotpune nazive projekata, opisa, komandi i izbora parametara. Ukoliko niste sigurni koji zadaci će biti izabrani zadatim filterom, uvek možete pokrenuti Task samo sa filterom (bez komandi i parametara), kako biste dobili spisak zadataka koji zadovoljavaju uslove izbora.

Sinhronizacija

```
+10:08% task
[task list]

ID Project Pri Due Active Age Description
4 38 secs Let's add more tasks
5 14 secs more tasks
6 11 secs and more
7 8 secs and even more
1 HowTo 10 mins Adding a task

5 tasks
+10:08% task list limit:2

ID Project Pri Due Active Age Description
4 47 secs Let's add more tasks
5 23 secs more tasks

5 tasks, 2 shown
+10:09% task 7 priority:H
Modified 1 task.
+10:09% task list limit:2

ID Project Pri Due Active Age Description
7 H 34 secs and even more
4 1 min Let's add more tasks

5 tasks, 2 shown
```

Task podržava nekoliko vidova sinhronizacije još od ranih verzija. Pošto su podaci o zadacima sačuvani u tekstualnim datotekama, ređenje i spajanje tih datoteka sa različitih računara nije prevelik problem. Tako je od ranije dostupna sinhronizacija putem Git repozitorijuma, *ssh* (eng. *secure shell*), a neki korisnici su se snalazili čak i sa Dropboksovim direktorijumima. Kada smo poslednji put pisali o ovom programu, **taskd** je bio tek u planu, a danas je to proveren i podrazumevani način

za sinhronizaciju Taskovih podataka između više računara. Taskd je servis koji je Taskvoriator zajednica napravila za svoje potrebe. Reč je, takođe, o slobodnom softveru i svako može da pokrene ovaj servis na svom serveru. Komunikacija je, naravno, šifrovana standardnim i dobro testiranim algoritmima. Ovom prilikom moramo da spomenemo i servis **Frisink** (<https://freecinc.com>) koji pruža besplatnu uslugu taskd servera.

Dodaci i srodni programi

Kao što smo već napisali, Taskvoriator zajednica je poprilično živa, a korisnici dele svoje alatke i dodatke sa ostalim korisnicima. Na ovoj stranici postoji pregled takvih dodataka (<http://taskwarrior.org/tools/>). Neki od zanimljivih su **bugwarrior** (Bagvoriator), koji može da preuzima spiskove zadataka sa Githaba; „**t**”, koji će promeniti ponašanje u zavisnosti od lokacije na kojoj se terminal trenutno nalazi; i **mail2taskwarrior** (Mejl-tu-taskvoriator), za dodavanje zadataka putem mejla.

Posebno je zanimljivo pitanje klijenta za Android. Pronašli smo dve implementacije. Jedna je **taskwarrior-androidapp** (Taskvoriator-android-ap) (<https://github.com/svijee/taskwarrior-androidapp>), a druga je **Mirakel** (<http://mirakel.azapps.de/taskwarrior.html>). Izgleda da je **Mirakel** trenutno najpopularnije i jedino zaista upotrebljivo rešenje. Omogućuje sinhronizaciju, radi dovoljno stabilno, a izgleda da se formira i lepa zajednica oko tog projekta, što je obećavajuće.

Kako da...?

VAGRANT (3. deo)

Autor: Stefan Nožinić

U prošlom broju smo dali kratko uputstvo za instalaciju i osnovnu konfiguraciju Vagranta. Pomenuli smo neke njegove bitne osobine koje nam mogu pomoći. U ovom delu serijala ćemo razmatrati detaljnije te osobine, pokazati složeniju konfiguraciju i šta je sve moguće uraditi pri konfiguraciji.

U prošlom delu je bilo reči o automatskoj konfiguraciji Vagrant kutije i tu smo pomenuli različite pristupe. Da se podsetimo, automatska konfiguracija podrazumeva postinstalacioni postupak konfiguracije operativnog sistema. Neki od metoda su preko školjke (*shell*) i Ansibla (eng. *Ansible*).

Konfiguracija putem školjke podrazumeva pokretanje skripte koja će izvršiti konfiguraciju. Na primer, pretpostavimo da ste u svom *Vagrantfileu* naveli kao operativni sistem Debijan. Vagrant će preuzeti Debijan, napraviti virtuelnu mašinu i pokrenuti Debijan. Nakon pokretanja Debijana, pokreće se sistem automatske konfiguracije. U našem slučaju pokreće se šel-skripta (*shell*) koju smo naveli u *Vagrantfileu*. Ta skripta može da uradi sve što je potrebno za dodatnu konfiguraciju sistema kao što su preuzimanje nekih fajlova, kloniranje Git repozitorijuma, instalacija dodatnog softvera itd.

Skripte

Ako do sada niste imali iskustva sa alatima za automatsku konfiguraciju, preporučujemo vam da ih pogledate ili da koristite šel-skripte za automatsku konfiguraciju. Ako se odlučite za prvi predlog, predlažemo vam serijal o Ansiblu koji ide uporedo sa ovim serijalom. Ako se odlučite za drugu opciju, navodimo najjednostavniju upotrebu ovakvog sistema automatske konfiguracije.

U pitanju je sistem koji će prilikom prve *vagrant up* komande pokrenuti šel-skriptu. Lokaciju skripte podešavate u Vagrantovoj konfiguracionoj datoteci za trenutnu

mašinu na sledeći način:

```
config.vm.provision "shell", path: "skripta.sh"
```

U skripti sada možete navesti komande koje će se izvršiti prilikom prvog pokretanja mašine.

Ako koristite skriptu koja se nalazi na internetu, možete u putanju (*path*) proslediti adresu gde se nalazi ta skripta.

Ansibl

Ansibl je kompleksniji pristup automatskoj konfiguraciji i preporučujemo njegovu upotrebu ako ste iskusan korisnik, ili ako imate želju da probate nešto novo i da naučite nešto zanimljivo.

Prilikom upotrebe Ansibla, Vagrantu je potrebno naglasiti da je reč o Ansiblovom sistemu konfiguracije i treba navesti putanju do plejbuka (*playbook*). Konfiguracija je prikazan sledećim primerom:

```
config.vm.provision "ansible" do |ansible|
  ansible.playbook = "playbook.yml"
```

Naravno, podrazumeva se da na host-mašini imate instaliran Ansibl. Preporučujemo serijal o Ansiblu ako ste zainteresovani za detalje o tome kako se on koristi i kako može biti koristan. Verujte nam, posle nekog vremena ćete shvatiti da su obične skripte previše „ružne” za neke kompleksnije stvari.

Pored ove dve stavke koje morate navesti, možete proslediti i neke dodatne informacije koje su vam potrebne. Recimo, možete proslediti dodatne promenljive. Primer:

```
ansible.extra_vars = {
  ntp_server: "pool.ntp.org",
  nginx: {
    port: 8008,
    workers: 4
  }
}
```

Kako da...?

Ovo je naročito korisno ako želite da imate Ansiblovu konfiguraciju za više mašina koje se razlikuju samo po datim parametrima.

Pokretanje automatske konfiguracije

Nekad je potrebno da ponovimo konfiguraciju iako već imamo „konfigurisanu” (možda nepravilno) mašinu. U ovom slučaju imamo dve mogućnosti: da pokrenemo mašinu i da forsiramo konfiguraciju, ili da pokrenemo konfiguraciju kad je mašina već pokrenuta. Nema neke razlike između ova dva pristupa osim u tome da li je mašina već pokrenuta ili nije.

Ako želimo da pokrenemo mašinu i forsiramo konfiguraciju, pokrećemo:

```
vagrant up --provision
```

U drugom slučaju, kada nam je mašina već pokrenuta, pokrećemo komandu:

```
vagrant provision
```

Ako koristite običnu skriptu, Vagrant će pokrenuti skriptu ponovo i ona će se izvršiti kao da ste je pokrenuli normalno unutar mašine. Ako koristite Ansibl, on će detektovati šta treba da se menja a šta ne. Ovo znači da ako u Ansiblovoj konfiguraciji navedete instalaciju nekog paketa, Ansibl će prvo proveriti da li je paket prisutan na sistemu pa tek onda ga instalirati.

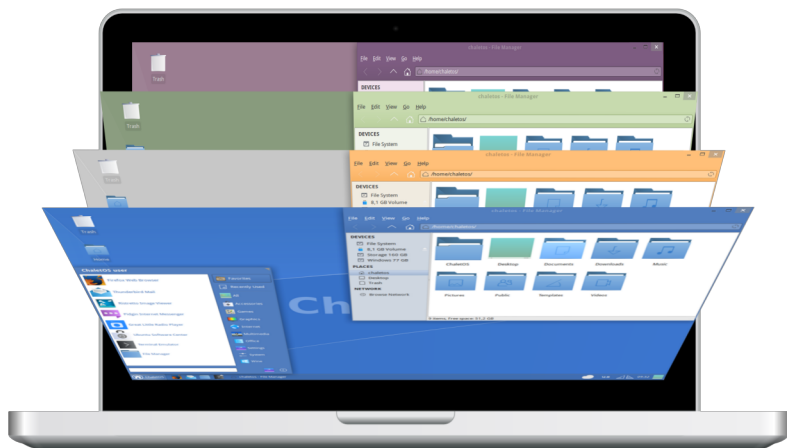
Za sledeći broj

U narednom delu ćemo pokazati primere kako da koristite promenljive u Vagrantovoj konfiguracionoj datoteci i kako da koristite stvari specifične za Rubi (*Ruby*).

U potrazi za idealnom distribucijom

Šale OS - Karika koja nedostaje

Autor: Dejan Maglov

U poslednje dve do tri godine u domaćoj zajednici korisnika Linuksa uočljiv je novi trend. Masovnost i interesovanje novih korisnika za Linuks opada, što se može donekle povezati sa ekonomskom krizom i sa padom prodaje novih računara, a sa druge strane uočava se porast zanimljivih domaćih projekata vezanih za Linuks i uopšte za otvoreni kôd pokrenutih od strane pojedinaca ili manjih grupa.

Nepažljivi promatrač bi rekao da to nema smisla. Stavljanje direktne relacije između masovnosti i kvaliteta je očigledno pogrešno i to ne samo u ovom slučaju nego uopšte. Pad aktivnosti na forumima srpskih zajednica korisnika Linuksa znači

Oslobađanje

samo da je euforija koju je izazvao Ubuntu svojom pojavom i jakim marketingom splasla i da smo se vratili u „predubuntuovsko“ doba koje je obeležio razvoj Linuksa bez upadljivog marketinga. Za novu euforiju oko Linuksa potrebni su novi senzacionalni projekat i novi talas agresivnog marketinga.

Zatišje na forumima aktivistima ostavlja prostor da se preumere sa edukacije novih korisnika na neke druge, svoje, projekte. U vreme Ubuntuovske euforije je bilo ideja da se pravi domaća distribucija. Jedna je čak i pokrenuta na akademskom nivou - *cp6Linux* (2008-2009). Očigledno projekat nije bio zreo i nije bio postavljen na zdravim osnovama filozofije slobodnog i otvorenog softvera, pa je brzo propao. Novac i euforija su pokrenuli taj projekat, ali kada je „izmaknuta jedna stolica“ (novac), zbog ekonomske krize, projekat je propao. Danas, bez imalo novca, na čistoj filozofiji slobodnog otvorenog koda beležimo već nekoliko zanimljivih projekata domaćih distribucija Linuksa.

ŠaleOS - Svetski a naš

Odmah na početku da razrešimo dilemu da li je ovo nova distribucija Linuksa ili je samo mali fork¹ Zubuntua (eng. *Xubuntu*). Pošto je teško biti priznat u selu, najpouzdanije je da se odmah prijaviš u grad pa ako te grad prihvati, ima šanse da te posle i selo prihvati. Šale OS (eng. *ChaletOS*) je definitivno prihvaćen u „gradu“ a evo i dokaza:

<http://distrowatch.com/table.php?distribution=chaletos>
http://distrohunt.cupoflinux.com/articles.php?article_id=31

U skoro svim recenzijama Šale OS je ocenjen kao najbolji Linuks namenjen korisnicima koji su u tranziciji sa Vindouza na Linuks. Pošto to sad znamo, možemo sa ponosom da kažemo da je autor Šale OS-a Dejan Petrović, čitaocima LIBRE! časopisa poznat kao autor programa *Great Little Radio Player* (engl. sjajni mali radio plejer).

Projektni zadatak

Ideja nije nova i naročito je postala aktuelna nakon gašenja podrške za Vindouz

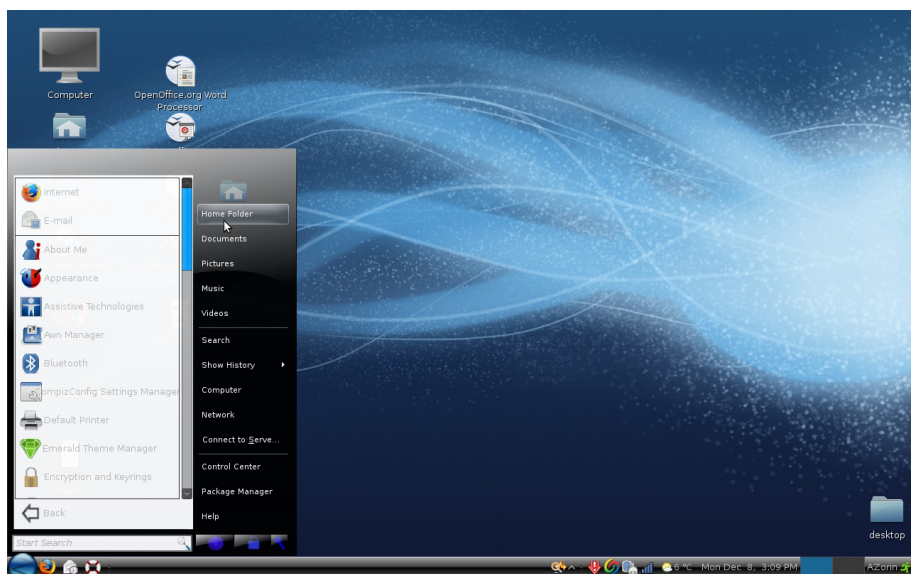
¹ **Fork** - u razvoju softvera: razvojna grana, derivat projekta koju razvija drugi tim u drugačijem pravcu.

Eks-Pi. Stariji hardver je ostao bez podrške za Vindouz i jedini način da mu se produži život je prelazak na Linuks. Prelazak na Linuks nije lak. Suština je ista ili slična, ali potpuno novi programi, nova filozofija, zbudjujuć i različit izgled mnoge odvrate od ideje da pređu na novi, nepoznati, operativni sistem. Svako od nas zna bar nekoga ko je odustao od ovog prelaska.

Ideja za nastanak ovakvog projekta je da se migrantima sa Vindouza ponudi izgled što sličniji onom na koji su navikli. Ovakvi projekti vezani za Linuks se trude ne samo da ponude sličan vizuelni utisak nego i da ponude korisniku podešavanja na mestima gde ih oni očekuju s osvrtom na svoje iskustvo na Vindouzu.

Sličan projekat je ponudio Zorin OS, ali naš utisak je da Šale OS nudi više.

Prvi utisci

Šale OS je dobio ime po stilu švajcarskih planinskih kuća koje odlikuju jednostavnost, lepota i prepoznatljivost. Poput „šale“ kuće, Šale OS treba upravo da korisniku pruži udobnost prepoznatljivog okruženja, lepota i da se u njemu uvek

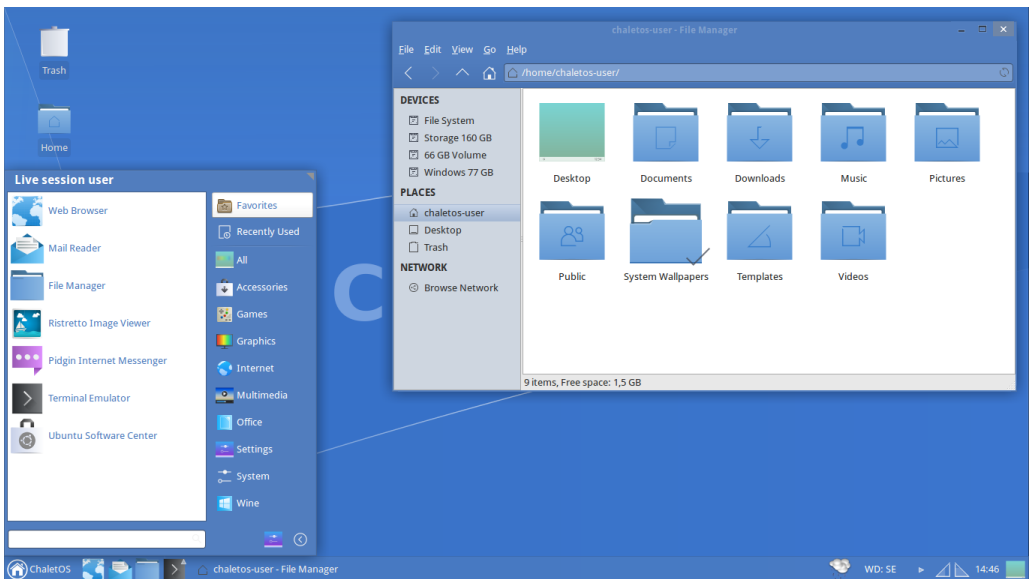
Oslobađanje

oseća kao kod svoje kuće.

Šale OS je zapravo fork Zubuntuja, od kojeg se suštinski malo razlikuje, sa potpuno prilagođenim stilom. Aktualna verzija Šale OS-a je 14.04.2 što je takođe nasledio od Zubuntuja na kojem je baziran. Ovo znači da korisnik ima dugoročnu podršku jer je Ubuntu 14.04 izdanje sa dugogodišnjom podrškom (LTS).

Šale OS se isporučuje u dva izdanja ISO slike, 32-bitnoj i 64-bitnoj, veličine 1.2GB za živi DVD ili USB medij. Takođe je moguće preuzeti sliku od 2.4GB koja sadrži oba izdanja Šale OS-a i koja je kompatibilna samo sa DVD medijumom.

Sa dobrim nasleđem Šale OS je od Zubuntuja nasledio i veoma sporo podizanje živog sistema sa DVD-a (USB-a). Imamo utisak da u poslednje vreme derivati Zubuntuja najsporije podižu živi sistem u odnosu na sve druge žive distribucije Linuksa. Ko izdrži i dočeka da se živi Šale OS podigne, imaće priliku da vidi podrazumevanu plavu temu ovog operativnog sistema. Prvi utisak je da Šale OS svojom podrazumevanom temom pravi otklon od Vindouza ka Linuksu, iako ima potencijal da potpuno „klonira” Vindouzov izgled. Šale OS svojom podrazumevanom temom poručuje: „Ja nisam Vindouz. Nemojte me ni podsvesno upoređivati sa njim. Ja sam Linuks koji vam pomaže da se lakše snađete u meni.”

Svi elementi u Šale OS-u su na istim mestima kao, naprimer, u Vindouzu 7. Panel je u dnu ekrana. Na njemu su dugme za meni, ikonice najčešće korišćenih aplikacija, traka pokrenutih programa, notifikaciona zona sa kontrolom zvuka, kontrolom mreže, satom i tastaturnim izlazom i na kraju taster za minimiziranje svih otvorenih prozora i otkrivanje radne površi (desktopa). Radna površ sadrži najbitnije ikonice za početak rada sa sistemom i Konkijev (eng. *Conky*) stilizovani sat. Sve u svemu, sasvim očekivana postavka za svakog migranta sa Vindouza.

Instalacija Šale OS-a

Iako se i na osnovu živog sistema može steći utisak o upotrebljivosti sistema, pravi utisak daje tek prava instalacija na tvrdi disk računara. Iako je instalacija Linuksa lakša od instalacije Vindouza, to je ipak najkritičnija operacija za migranta. U slučaju da korisnik nema nameru da čuva neke podatke na svom računaru, problema neće biti. Ubuntuov grafički instaler je jedan od najboljih i najautomatizovanih u svetu Linuksa. Od korisnika traži samo nekoliko najjednostavnijih ličnih podataka, a sve ostalo odraduje sam. Dovoljno je samo pronaći ikonicu instalera na radnoj površi živog sistema ili odabrati instalaciju

Oslobađanje

prilikom podizanja sistema sa instalacionog medija (ovo je prirodan način za migrante). Sve ostalo ide glatko - takoreći, „nekst, nekst, nekst, finiš” tehnologija na koju su migranti navikli.

Za one koji ipak žele da sačuvaju neke postojeće podatke na tvrdom disku, preporučujemo da se obrate nekom iskusnijem korisniku Linuksa (pitajte bilo kog na forumima zajednica korisnika Linuksa) koji će ih provesti kroz proces instalacije.

Upotrebljivost Šale OS-a

Apsolutno „kloniranje” Vindouza na Linuksu je nemoguće. Šale OS se ipak opasno približio. Dodatnim uređivanjem pomoću već pripremljenih alata Šale OS još više može da liči na Vindouz ili da se potpuno transformiše u IksFCE (XFCE) Linuks po želji korisnika.

Grupisanje svih podešavanja u Setings Menadžeru² dobro imitira Kontrolni panel na Vindouzu tako da migranti neće biti u dilemi gde su sva podešavanja sistema.

Šale meni (Visker meni, eng. *Whisker Menu*) dobro oponaša Vindouzov Start meni, tako da je pristup programima jasan i intuitivan. Programi su standardno grupisani po nameni na način karakterističan za Linuks, ali mislimo da je to plus u odnosu na Vindouzov pristup i da to nije zbunjujuće migrantima.

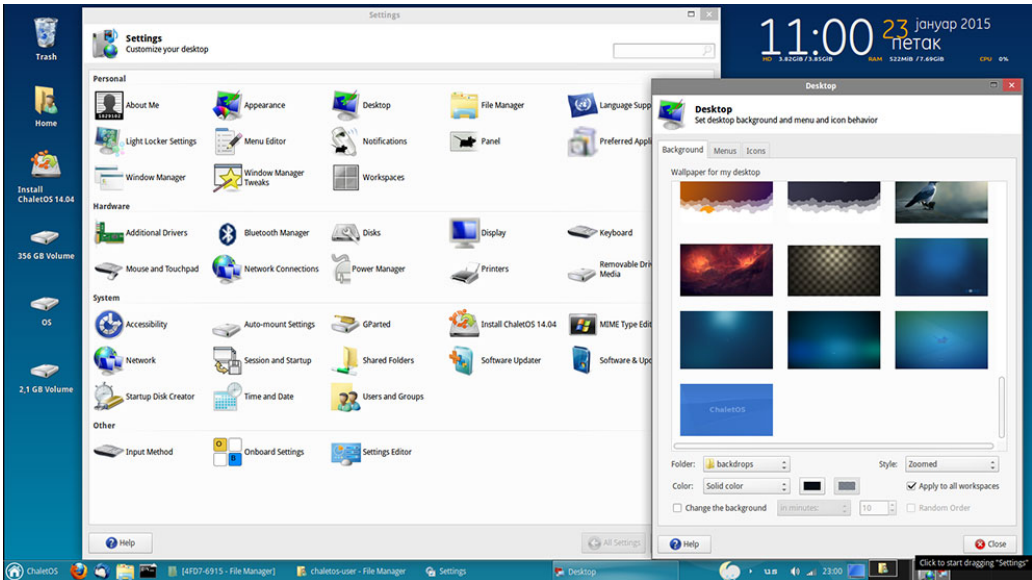
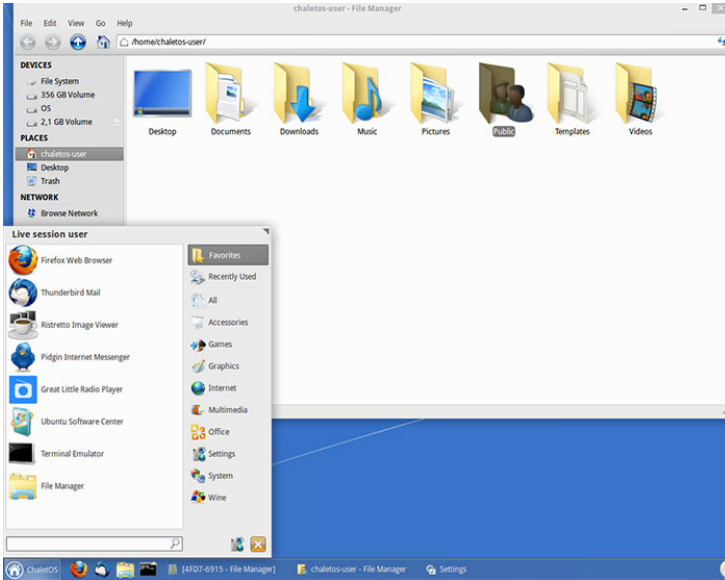
Dodavanje ikonica na panel ili na radnu površ je slično kao kod Vindouza. Dovoljno je samo prevući mišem ikonicu iz menija na radnu površ ili na panel.

Aplikacije

Imamo utisak da je izbor aplikativnog softvera vrlo pažljivo urađen. Izabrane su uglavnom aplikacije koje su već standardne i na Vindouzu kao što su Fajerfoks, Tanderberd (eng. *Thunderbird*) i VLC. Takođe, izabrane su aplikacije koje su vrlo slične Vindouzovim alternativama poput „Odejšusa” (eng. *Audacious*) koji liči na „Vinamp” (eng. *Winamp*) ili „Dokument vjuera”, koji liči na „Akrobat rider”.

Ako se izaberu i ikonice koje sliče onim na Vindouzu, prepoznavanje aplikacija će biti potpuno i neće biti dilema za šta služi pojedina aplikacija.

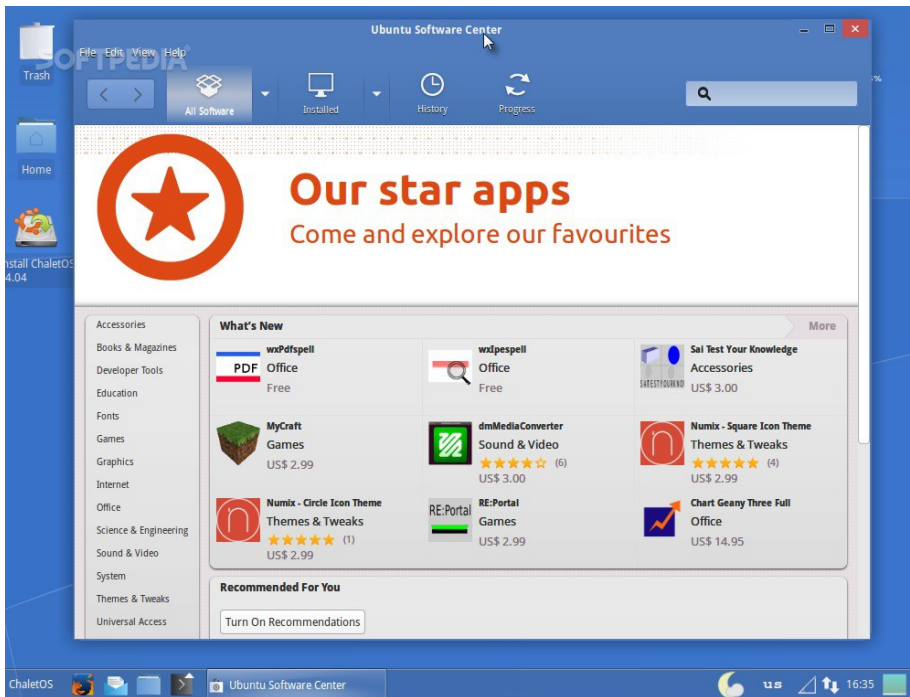
² **Setings Menadžer** - енг. *Settings Manager*: Podešavanje sistema.

Oslobađanje

Instalacija programa

Za migrante instalacija programa na Linuxu je najveća promena. Ova promena filozofije predstavlja najveći šok za migrante. Ubuntu softverski centar je dizajniran da ublaži ovaj šok. U današnje vreme ljudi su već naviknuti na Android i Android stor, tako da je lako navići se na Ubuntu softverski centar.

Drugi problem migranata kada je u pitanju instalacija programa je što su mnogi navikli na pojedine programe za Vindouz i bez njih ne mogu. Šale ne može u potpunosti da reši taj problem, ali može da ga ublaži. Jedan ogroman plus za Šale OS je predinstalirani Vajn (eng. WineHQ) i Plej-on-Linuxs (eng. PlayOnLinux). Do sada nismo sretili distribucije Linuxa za početnike sa ovim već predinstaliranim programima.

Vajn može da bude presudni dodatak koji može da zadrži migranta na Linuksu. Sama ideja da može programe za Vindouz, na koje je navikao, da instalira na Linuksu, može da ga opredeli da je napravio dobar izbor operativnog sistema.

Zaključak

Primitili smo da najnovija verzija Šale OS-a nema predinstaliran kancelarijski paket programa. Ovo je još jedan dokaz vrlo pažljivog odabira softvera za Šale sa stalnim razmišljanjem kome ja namenjen ovaj operativni sistem. Odabir kancelarijskog paketa programa je vrlo subjektivan proces. Nametanje Libre Ofisa kao rešenja moglo bi biti kontraproduktivno. Zahvaljujući Vajnu, korisnik može da instalira i neke starije Majkrosoft Ofis pakete (npr. *MS Office 2010*) tako da je na korisniku da bira opciju koja mu naviše odgovara.

Potrebno je malo iskustva u svetu Linuksa za punu kontrolu Šale OS-a. Može da se koristi i bez imalo iskustva vezanog za Linuks. Intuitivan je i vodio je računa o iskustvima koje imaju migranti. Bolje od ovog, po našem sudu, ne može.

Iako su performanse u ovako uskoprofilisanom operativnom sistemu u drugom planu, izbor grafičkog okruženja IksFCE i Zubuntua za osnovu dobar je izbor. Dobro je odmeren odnos jednostavnosti upotrebe i opterećenja sistema. Autor je morao da vodi računa da je sistem prvenstveno namenjen starijem hardveru i istovremeno neiskusnim korisnicima. Linuks ima rešenja koja su još lakša za sistem a teža za korisnika ali i obrnuto. IksFCE je tačno u sredini. Pošto je Zubuntu jedan od najboljih IksFCE sistema za početnike, autor je odlično izabrao sistem za bazu Šale OS-a. Kao rezultat izbora dobio je jako stabilan, jednostavan, okretan i lak operativni sistem i za sebe kao korisnika i za hardver.

Korisni linkovi:

- [1] <https://sites.google.com/site/chaletoslinux/home>
- [2] <https://www.youtube.com/watch?v=pL9H7GZWeyo>
- [3] <http://www.linuxinsider.com/story/81771.html?rss=1>

ANSIBLE 2. deo

Autor: Stefan Nožinić

U prethodnom broju smo pomenuli šta je to Ansibl (eng. *Ansible*) i naveli smo primere njegove najjednostavnije upotrebe.

U ovom broju navodimo detaljniju upotrebu inventara, neke ad-hok komande, kao i neke detalje o upotrebi i mogućnostima konfiguracije pomoću Ansibla.

Inventar

U prethodnom broju bilo je tek nekoliko reči o ovom pojmu. Inventar nam je u prethodnom broju poslužio da navedemo naša tri servera koja smo kasnije pingovali. Rekli smo da je inventar datoteka koja služi za navođenje servera koji želimo da administriramo i da pomoću njega možemo konfigurisati specifične parametre za te servere.

Klasična i najprostija upotreba ove konfiguracione datoteke je jednostavno navođenje željenih servera:

/etc/ansible/hosts

```
server1.example.com
server2.example.com
server3.example.com
mail.example.com
web.example.com
```


Naravno, ovo je dovoljno za jednostavnu upotrebu u slu ajevima kada želimo da svi naši serveri imaju istu konfiguraciju. Ovo, kao što svi dobro znamo, nije esto slu aj. Obi no želimo servere podešene za specifi nu namenu. Radi ovoga nam Ansibl inventar omogu ava upotrebu grupa jednostavnim navo enjem sekcija, te nas ova konfiguraciona datoteka dosta podse a na INI format. Recimo da, naprimer, imamo dva veb-servera, jedan server za baze podataka i dva mejl-servera. Naša konfiguracija bi izgledala ovako:

```
[webservers]
web1.example.com
web2.example.com

[email]
mail1.example.com
mail2.example.com

[databases]
db.example.com
```

Kao što se može primetiti iz primera, sekcije postavljamo između srednjih zagrada. Ovde je bitno napomenuti da jedan server može pripadati više sekcija, pa tako možemo imati server koji služi i za veb i za baze podataka.

Pored adrese servera možete navesti i SSH port ako se ne koristi onaj podrazumevani - naprimer:

```
mail.example.com:1548
```

Pored porta možete navesti i korisničko ime pri logovanju - primerice, na sledeći način:

```
other1.example.com    ansible_connection=ssh
ansible_ssh_user=mpdehaan
other2.example.com    ansible_connection=ssh
ansible_ssh_user=mdehaan
```

Kao što ste mogli već da primetite i sami zaključite, moguće je postaviti individualne promenljive po hostu. Naprimer:

Slobodni profesionalac

```
www.example.com var1=val1 var2=val2
```

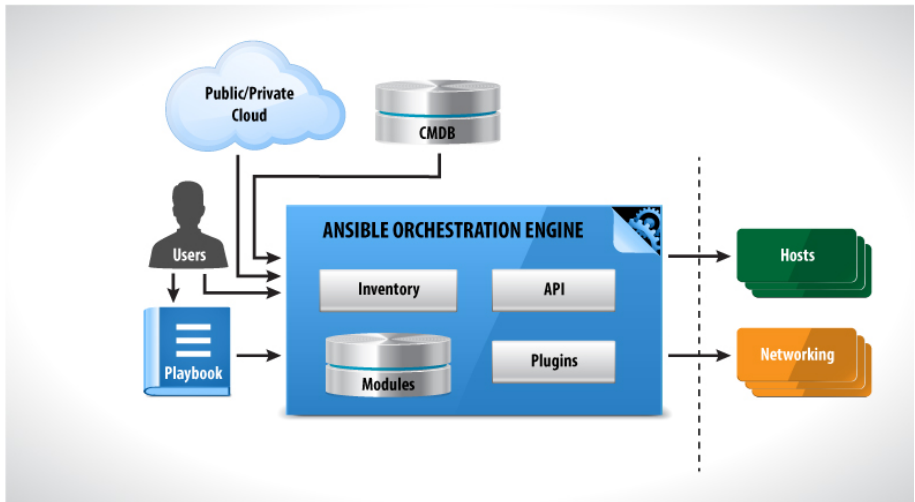
Promenljive mogu biti konfigurisane i za celu grupu:

```
[webservers]
web1.example.com
web2.example.com

[webservers:vars]
var1=val1
var2=val2
```

Ad-hok komande

Iako je Ansibl namenjen za upotrebu sa tzv. plejbukovima (*playbooks*), često ćete imati potrebu da izvršite neku komandu na brzinu i nećete želiti da navodite specijalnu konfiguraciju za to. Zbog ovoga, Ansibl vam omogućava upotrebu ad-hok komandi.

Mi smo ovakvu komandu već pomenuli u prethodnom broju, ali nismo u detalje objašnjavali šta se tu konkretno dešava. Upotrebili smo je kada smo želeli da

pingujemo sve naše servere.

Upotrebljavaju se tako što se u konzoli ukuca:

```
ansible target -a "command"
```

Ovde *command* treba zameniti željenom komandom koju želite da izvršite, a *target* treba zameniti imenom grupe ili hosta na kojem želite izvršavanje zadate komande.

Naprimera, ako želimo da restartujemo samo veb-servere, koristimo:

```
ansible webservers -a "reboot"
```

Na sličan način možemo koristiti i druge ugrađene module Ansibla, kao, primere, *copy* modul za premeštanje datoteka na više servera:

```
ansible servers -m copy -a "src=/etc/hosts dest=/tmp/hosts"
```

Takođe, upotrebom ovih komandi možete saznati tzv. činjenice (eng. *facts*) o serveru. Ove varijable su važne, jer se mogu koristiti za uslovno izvršavanje komandi u plejbukovima.

Da biste saznali prikupljene činjenice za dati host, izvršite:

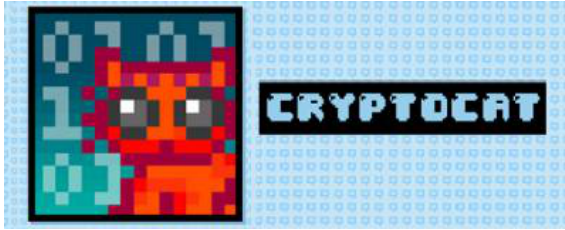
```
ansible target -m setup
```

Za kraj

U narednom broju pokazujemo najveću moć Ansibla kada budemo objasnili upotrebu plejbukova. Do tada, nadamo se da se nećete ustručavati da nam pošaljete e-pismo na našu već poznatu adresu elektronske pošte sa pitanjima, kritikama i predlozima.

Šifrovani čet (3. deo)

Autor: Kriptopank

Na početku trećeg dela ovog serijala iznosimo jednu dobru vest: Subrosa servis, opisan u prvom delu, ponovo je dostupan na mreži posle kratkog prekida od nekoliko dana.

Iako iz naslova prevedenog na srpski jezik možda niste odmah prepoznali popularni servis pod originalnim engleskim nazivom *Cryptocat*, on je jedan od svakako najčuvenijih i najpoznatijih iz svoje vrste, delimično prekriven plaštom kontroverzi i spekulacija.

Ova aplikacija samo je jedna u nizu svetski poznatih kriptografskih specijaliteta skuvanih u kuhinji gospodina Nadima Kobeisija (eng. *Nadim Kobeissi*) sa istorijom dugom sada već preko četiri i po godine. Ovaj dvadesetpetogodišnji programer odgovoran je za aplikacije kao što su Minilok (eng. *miniLock*) i PIRIO (eng. *Peerio*).

Istina je da ovaj servis nije hodao po crvenom tepihu od svog nastanka i da je preko trnja na kraju ipak stigao do zvezda zaslugom svog autora i medija koji su pisali o ranjivostima ovog servisa otkrivenim tokom 2013. godine. Više o ovome na <http://goo.gl/RWDy5L> i <http://goo.gl/ZBj9B>.

Zapravo se radi o aplikaciji koja vam pruža mogućnost grupnog ćaskanja, razmene podataka, ali i privatne konverzacije sa nekom osobom iz grupe za ćaskanje, a sve je to šifrovano tako da servis ne zna sam sadržaj vaših dopisivanja.

Kriptografski model je i ovde takozvani end-tu-end (**end-to-end**) i sve (šifrovanje i dešifrovanje) se obavlja u vašem pretraživaču kojim pristupate ovom servisu, pa je svakako poželjno da pametno odaberete veb-pretraživač kako vas isti ne bi izneverio svojim manama i sigurnosnim propustima.

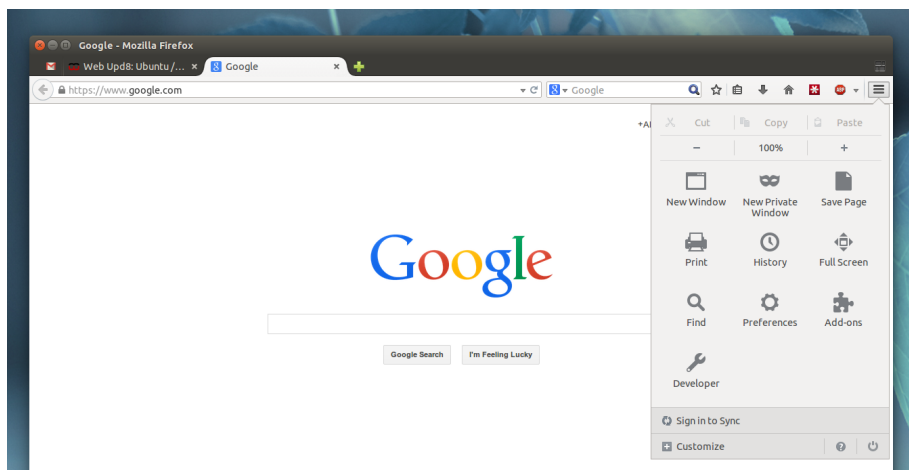
Kad smo već kod end-tu-end šifrovanja, da se podsetimo kako se ovo praktično izvodi, kako kod mnogih aplikacija, tako i kod ove.

Korisnici kreiraju javne i tajne ključeve lokalno, javne proslede centralnom servisu koji ih spaja, pa servis umesto vas prosleđuje vaš javni ključ osobama koje žele sa vama da sigurno komuniciraju (pošiljaoci poruka). Pošiljaoci šifruju poruku namenjenu vama vašim javnim ključem i proslede je centralnom servisu.

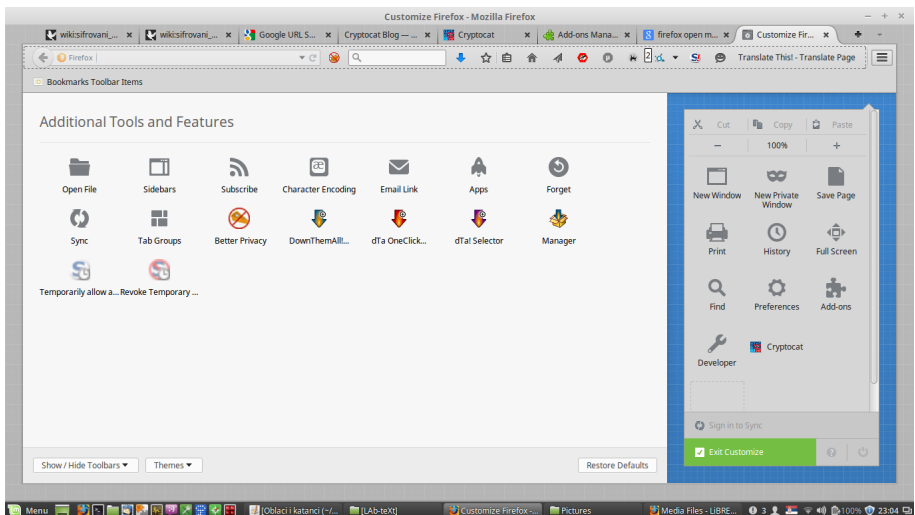
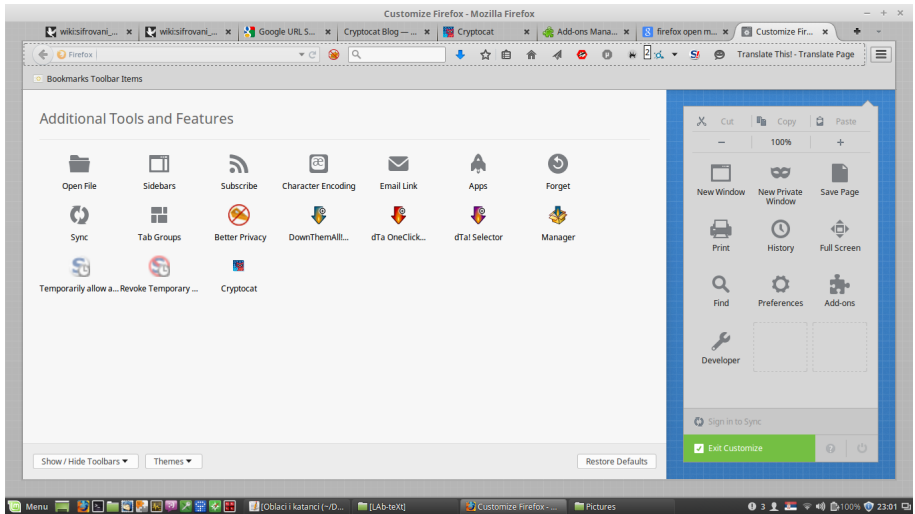
Predimo sada na instaliranje i korišćenje Kriptoketa.

Dakle, kada se ode na sajt Kriptoketa (<https://crypto.cat/>), treba da se odabere dodatak za vaš pretraživač i on se instalira na isti. Ovde ćemo pretpostaviti da je to Fajerfoks, pa kad on bude tražio da ga restartujete, učinite to.

Sledeći korak je nalaženje ikonice instalirane aplikacije, a za to morate otići u meni → *kastomajz* (*customize*). Sada je potrebno da aplikaciju prebacite iz gomile ostalih aplikacija (levo) u meni (desno), kao što je prikazano na slikama.

Internet mreža i komunikacije

Pokretanje aplikacije iz pretraživača ne zahteva internet, ali da biste se povezali sa ostalima, internet vam je neophodan.

Pri pokretanju aplikacije treba da izaberete ime diskusije (*conversation name*) ili prostorije, uslovno rečeno, a to je ime grupe koju želite da kreirate ili kojoj želite da se priključite. Nadimak (*nickname*) možete odabrati po želji, ali bi valjalo da i nadimak i ime diskusije nemaju mnogo veze sa vašim stvarnim imenom i vašim ostalim nadimcima u drugim aplikacijama i društvenim mrežama, jer je to podatak koji Kriptoket-server vidi kada se na njega povežete pored vaše aj-pi (*IP*) adrese.

Ove informacije koje Kriptoket-server vidi nazivaju se metapodaci, o kojima smo pričali u trideset trećem broju. Ime diskusije i nadimak se mogu lako lažirati, a za prikriivanje aj-pi adrese će vam trebati neka anonimna mreža poput Tora ili virtualne privatne mreže (*VPN*). Više o metapodacima koje će Kriptoket-server prikupiti od vas možete naći na njihovom blogu (<https://goo.gl/TALq0R>).

Ime diskusije ćete proslediti ostalima koji su zainteresovani za zajedničku komunikaciju, oni će se povezati sa vama i šifrovano časkanje može da počne. Interesantno je kako korisnici niti vide niti moraju da brinu o ključevima. Korisničko sučelje (*GUI*) aplikacije je jednostavno i praktično, što je sigurno donelo slavu ovoj aplikaciji pored velike medijske pažnje.

Kriptoket je projekat otvorenog koda i možete ga naći na Githubu (<https://goo.gl/4FOYMa>). Ne samo da možete da proučavate kôd aplikacije, već možete instalirati Kriptoket-servis na vašim serverima i tako imati potpunu kontrolu nad metapodacima koje ostavljate iza sebe kao mrvice hleba.

Takođe je interesantno da aplikacija još uvek nema stabilnu podršku za Android operativni sistem, ali eksperimentalna podrška je dostupna na Kriptoketovom Githubu (<https://goo.gl/peXRgJ>).

Propusti su ispravljani i aplikacija sada koristi mnogo bolje kriptografske algoritme, koji koriste eliptičke krive (*ECDH - Elliptic Curve Diffie Hellman*) za generisanje javnog i tajnog ključa. Eliptičke krive pružaju mnogo bolju sigurnost od, recimo, *RSA* ključeva iste dužine, o čemu smo govorili u poslednjem delu serijala o enkriptovanoj elektronskoj pošti.

Pored end-tu-end enkripcije, Kriptoket koristi i **OTR** protokol koji se koristi za *XMPP* vid komunikacije. Bez nepotrebnog ulaženja u detalje, *OTR* vam pruža nešto što se zove prihvatljivo poricanje (*plausible deniability*), a to je mogućnost da porekne da ste nešto baš vi napisali ako se vaša šifrovana komunikacija ipak nekako dešifruje.

Internet mreža i komunikacije

Iako veoma praktičan i dovoljno siguran, Kriptoket nije za sve namene. Nema podršku za video i audio, što je, naprimer, podržano kod pomenute Subrose. Kriptoket je namenjen kao sigurnija alternativa društvenim mrežama poput Fejsbuka, i svoju ulogu obavlja već nekoliko godina, što je pokazatelj dobrog kvaliteta.

Pregled popularnosti GNU/Linuks i BSD distribucija za mesec maj

Distrowatch

1	Mint	2952<
2	Debian	1706>
3	Ubuntu	1498<
4	Fedora	1462=
5	openSUSE	1106<
6	Mageia	945>
7	CentOS	940<
8	Manjaro	879<
9	Arch	737<
10	LXLE	701<
11	elementary	673<
12	PCLinuxOS	638>
13	Android-x86	617=
14	Peppermint	565>
15	Netrunner	539>
16	Q4OS	538>
17	Solus	534=
18	Puppy	534<
19	Sabayon	533>
20	Lubuntu	509<
21	Kali	494<
22	deepin	478<
23	antiX	476=
24	Zorin	452<
25	wattOS	439>

Pad <
 Porast >
 Isti rejting =
 (Korišćeni podaci sa Distrovoča)

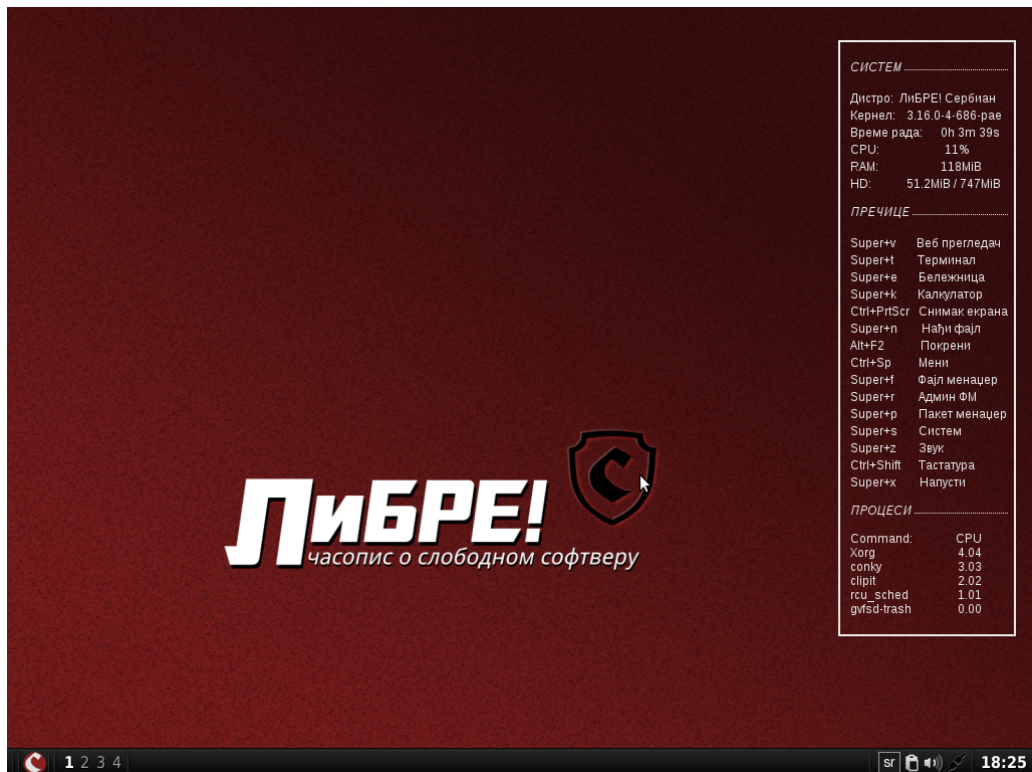
LIBRE!

Časopis o slobodnom softveru

USKORO

LiBRE-Serbian 2015

**Tri godine sa
vama.**

Hvala što nam verujete!